

SAMENVATTING

In dit rapport wordt verslag gedaan van een inventarisatie van de stand van zaken van de interdepartementale aanpak van huiselijk geweld, uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie. De doelstelling van het onderzoek is het verkrijgen van een centraal en actueel overzicht van de activiteiten in het kader van de aanpak van huiselijk geweld die door de verschillende departementen in gang zijn gezet. Uitgangspunt hierbij is het Plan van aanpak Huiselijk Geweld tot 2011 - De volgende fase'.

Voor deze inventarisatie is gebruik gemaakt van twee hoofdbronnen van informatie: documenten en interviews. Met een documentenstudie is (schriftelijke) informatie over activiteiten in het kader van de landelijke aanpak van huiselijk geweld verzameld en geanalyseerd. Tevens zijn 22 interviews gehouden met 27 sleutelinformanten uit vier te onderscheiden subcategorieën: departementen; brancheorganisaties; strafrechtelijk; en overig. De stand van zaken is beschreven aan de hand van de ketenonderdelen preventie, signaleren en interventie.

Preventie

In het kader van universele preventie is door de departementen een aantal activiteiten uitgevoerd. De meeste activiteiten worden verricht in opdracht van het ministerie van Justitie. Zo is in het najaar van 2009 de derde landelijke campagne huiselijk geweld van start gegaan. In dat jaar is tevens de campagne kindermishandeling gestart. De campagne kindermishandeling duurt twee jaar, terwijl de campagne huiselijk geweld jaarlijks plaatsvindt en zes weken duurt. Beide campagnes zijn met name gericht op het voorkomen van escalatie; het ingrijpen als reeds enig geweld heeft plaatsgevonden. Hoewel ze door de departementen worden geschaard onder preventieactiviteiten, kunnen ze ook worden gerekend tot activiteiten die signaleren (en melding en toeleiding naar hulpverlening) bevorderen. Op landelijk niveau zijn door de departementen beperkt activiteiten geïnitieerd die zijn gericht op doelgroepen. In 2008 is het voorlichtingsprogramma Stay in Love+ voor jongeren ontwikkeld, waarvan momenteel pilots plaatsvinden. Hierbij is sprake van preventie in een vroeg stadium; het is gericht op het voorkomen van geweld. Mogelijk dat de resultaten van de onderzoeken 'aard en omvang huiselijk geweld' en 'preventie van intergenerationele overdracht' kunnen bijdragen aan een gerichte preventie in een vroeg stadium. Buiten het Plan van aanpak om subsidieert het ministerie van Justitie een in oktober 2009 gestart project van de Nederlandse Vrouwenraad met de titel Doorbreek Huiselijk geweld.

Signaleren

De door de departementen in gang gezette activiteiten op het terrein van signaleren hebben betrekking op het bevorderen van signaleren door professionals. De activiteiten die onder dit ketenonderdeel vallen worden uitgevoerd in opdracht van verschillende ministeries. Een belangrijke ontwikkeling op dit gebied is de in 2011 in werking tredende Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en het daarmee gepaard gaande implementatietraject dat in 2009 in gang is gezet. Meerdere activiteiten zijn hier in de loop van de tijd onder geschaard en/of zullen in dit kader (verder) worden opgepakt. Zo is het Leren Signaleren traject overgedragen aan en opgenomen in het implementatietraject rond de Wet meldcode. Ook deskundigheidsbevordering met betrekking tot het herkennen van signalen van kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld wordt onderdeel van het traject. Uit het onderzoek naar de werking van het instrument Kindspoor is gebleken dat professionals behoefte hebben aan deskundigheidsbevordering. Tevens worden de aanbevelingen uit het onderzoek 'werking

instrumenten gegevensuitwisseling en beroepsgeheim' in het traject rond de meldcode opgepakt. Het gaat hierbij vooral om voorlichting over wat wettelijk wel en niet is toegestaan. Daarnaast hangt de versterking van de Steunpunten Huiselijk Geweld samen met het traject rond de meldcode. In het wetsvoorstel voor een verplichte meldcode wordt het Steunpunt Huiselijk Geweld namelijk aangewezen als meldpunt voor huiselijk geweld. Hiermee wordt het een wettelijk meldpunt. Ook is het streven de overige basisfuncties in dit wetsvoorstel te benoemen.

Interventie

Het merendeel van de actiepunten uit het Plan van aanpak Huiselijk geweld heeft betrekking op het ketenonderdeel interventie. Hieronder vallen hulpverlening, opvang en het strafrechtelijke traject. De activiteiten die raken aan het ketenonderdeel interventie worden vooral uitgevoerd in opdracht van de ministeries van Justitie en VWS. Hierbij is het ministerie van VWS opdrachtgever van activiteiten die meer te maken hebben met opvang en hulpverlening. Een belangrijke stap, die van grote invloed is op de (organisatie van de) hulpverlening, is de inwerkingtreding van de Wet tijdelijk huisverbod in januari 2009. Deze wet gaat gepaard met een traject dat het veld ondersteunt bij het implementeren ervan. Een goede uitvoering van het tijdelijk huisverbod brengt met zich mee dat de hulpverlening systeemgericht en samenhangend is met als doel het stoppen van het geweld. Om zicht te krijgen op de samenhang en het verloop van de ketensamenwerking worden meerdere onderzoeken uitgevoerd. Verder wordt momenteel veel in gang gezet om de kwaliteit van de Steunpunten Huiselijk geweld te verbeteren. Er dient duidelijkheid te komen over de taken en functies van de SHG's. Dit is mede van belang aangezien het Steunpunt Huiselijk Geweld een wettelijk meldpunt van huiselijk geweld gaat worden. Ten slotte blijkt het op het gebied van registratiesystemen belangrijk het veld te betrekken in de ontwikkeling.

Ten slotte

Huiselijk geweld is een omvangrijk fenomeen. Het behelst problematiek die tot de terreinen van verschillende departementen behoort. Onderdelen van de huiselijk geweldaanpak maken dan ook deel uit van de beleidsplannen van verschillende ministeries. Vanaf de start van het Plan van aanpak Huiselijk geweld in 2008 tot nu toe is door de verschillende departementen een groot aantal activiteiten in gang gezet die invulling geven aan de ketenonderdelen preventie, signaleren en interveniëren van de aanpak van huiselijk geweld. Er moet voor worden gewaakt dat al deze verschillende maatregelen uitmonden in een wirwar van activiteiten op lokaal niveau. In de loop van de tijd is tussen de activiteiten op interdepartementaal niveau steeds meer samenhang ontstaan, onder meer doordat activiteiten zijn ondergebracht bij andere overkoepelende activiteiten of doordat ze hierbinnen een vervolg krijgen. Voor een goede aanpak is het blijvend van belang activiteiten waar mogelijk in samenhang met elkaar uit te voeren, waarbij de behoeften van het veld niet uit het oog worden verloren en voortdurend afstemming plaatsvindt.